

Fitter Hajnalka Zsuzsanna

Homo novus

Karl Sermengroht idegesen fészkelődött a taxi hátsó ülésén. Most követhető feladatát egyáltalán nem találta kedvére valónak. Pedig a cikk, amit megírni készült, minden újságíró álma volt: végre fényt deríthet arra, hogy mi folyik az ország legtitkosabb intézményében. Csak ne pont egy ilyen témáról kellene írnia... Az a veleszületett, fékezhetetlen kíváncsiság, amely egyébként óriási előnyt biztosított neki munkája sikerében, most cserbenhagyta. Kíváncsiságán kívül egyébként nem volt más olyan tulajdonsága, amely alkalmassá tette volna az újságíróskodásra – de hát ki csinálja azt manapság, ami neki való lenne? Újságírókból mindig rengeteg kellett. Az emberek leszoktak a tévénezésről, mert nem volt rá ideje senkinek; a rádióknak sem volt nagy közönségük, mert a sugárzott zene elvonta az emberek figyelmét. Maradtak az újságok, mint fő hírforrások az átlagember számára. Persze olvasásra csak a minimális időt szánták, így a cikkek is eléggé lerövidültek. Két lapon elfért az egész... Sermengroht is egy ilyen folyóiratnak dolgozott, bár nagyon utálta. Mindenesetre örülhetett, hogy *igazi* létére ilyen jó állást kapott.

Ahogy kinézett az autó koszos ablakán, és a nagyvárosra bámult, megint elfogta az a bizonytalan rosszszullét, amit a hatalmas, csillogó neonreklámok és a csendes száguldó négykerekű csodák között érzett. Sermengroht alapvetően gyűlölte a várost, a nyüzsgést, a fékevesztett hajszát a megélhetésért. *Világunk a fejünkre nőtt*, gondolta rosszkedvűen. *Egyszerűen túl kicsik vagyunk hozzá...*

– Még másfél kilométer – hallotta Sermengroht a sofőr szenvtelen hangját. Bár a szemét természetesen nem látta, de Sermengroht biztos volt benne, hogy abban a szempárban semmi emberi nem csillog. Sőt, más se nagyon. *Ez se igazi...*

Ötven évvel ezelőtt a világ a túlnépessédtől rettegett, merengett tovább Sermengroht. *Most, a huszonegyedik században az igazi ember, a homo sapiens kezd eltűnedezni. A folyamat még alig vehető észre, de elindult. És nincs megállás.*

Sermengroht természetesen a *matikra* gondolt, az új embertípusra, amely félelmetes gyorsasággal terjedt el a világban. Nem másik faj volt ez, nem is földönkívüliek, hanem valami egészen furcsa dolog. Eredetileg „homo novus” volt a nevük ezeknek a lényeknek (senkinek sem volt ereje embernek nevezni őket), aztán kitalálták a találó „mati”, azaz „automata” elnevezést. Hogy honnan jöttek, arról nem szólt semmiféle hivatalos híradás, de mégis nyílt titoknak számított: a *matik* születési helye a Rochard Művek acél- és betonpalotája volt. Hogy pontosan mi is történt ott, senki nem tudta.

Találgatások persze mindig is voltak. Egyesek arról suttogtak, hogy földönkívüli DNS-t juttattak az emberek kromoszómáiba; mások kibernetikai műtétekről beszéltek. Bár ezek voltak a legnépszerűbb magyarázatok, Sermengroht ennek ellenére nem hitte, hogy igaz lehet. A *matiknak* semmi közük nem volt az idegekhez (akik azóta sime érkeztek meg a Földre, bármennyire várták is őket), és *kiborgok* sem voltak. Valóban hasonlítottak a gépekhez, de képességük az önálló döntésre – sőt, a kíméletlen karrierizmusra – kizárta a kibernetikai beavatkozás lehetőségét. Mindezidáig senki nem tudta, hogy ki vagy mi teremti a *matikat*. Voltak aztán olyan emberek is, akik maguknak a *matiknak* tették fel ezt a kérdést, de választ soha nem kaptak. A *matik* általában csak egymás között beszéltek, nem is vesztegettek szót az *igaziakra*. A vélemények abban az egyben egyeztek, hogy a *matik* valaha ugyanolyan hétköznapi polgárok voltak, mint bárki más. Amíg...

De most fény derül a titokra, jegyezte meg magában Sermengroht. A Rochard Művek felajánlotta, hogy egy újságíró – egyetlenegy! – körbevezet az épületben az igazgató, aki egyben a *matik* létrehozásának kitalálója is volt –, s elmondja neki, hogyan is születnek a *homo novusok*. Hogy miért jutottak erre a döntésre egy évi teljes hírzárlat után? Ki tudhatja... Még csak egy év telt el az első *matik* megjelenése óta, és már ők alkották az emberiség 10 százalékát. És számuk rohamosan növekedett! Mindenhol megjelentek a világban, iszo-

nyú gyorsan hódítva el a teret az *igazi* emberektől. Ők lettek a menedzserek, a politikusok, az orvosok, a tudósok. Az ilyen pályák azonban csak a kezdetet jelentették. Mára már olyanok is voltak, mint például a taxisofőr...

Sermengroht gyűlölte a *matikat*. Rosszul lett a fénytelen, és mégis átható pillantásoktól, a mosolytalan, kemény és elszánt arcoktól. Bizonytalanságot és félelmet keltett benne a *matik* embertelenül logikus gondolkodása, és az a különös magabiztoság, amely nem büszkeségből ered, hanem önálló életre kelt... A legjobban azonban azt gyűlölte, hogy a *matik* soha nem produkálták a legtöbb emberi érzelmet. Csak felfokozott versenyszellemük, és az *igaziak* iránti száraz megvetésük emlékeztette Sermengrohtot arra, hogy élőlényekkel, nem pedig gépekkel van dolga. Igen, a *matik* élőlények voltak, és valamilyen képp az emberek leszármazottai, s hogy mi módon, azt ma végre meg fogja tudni! *Mindenki megtudja...*

– Nulla kilométer, a célállomásonál vagyunk – jelentette ki a sofőr, és megnyomott egy gombot a műszerfalón. Az ajtó kitérült. Sermengrohtnak nem kellett fizetnie, ezt már beszéléskor lerendezte. Egy pillanatra mégiscsak a tárcája felé lendült a keze – aztán megállt. *Még hogy borralvalót adni egy matinak! Ezzel az erővel egy autó fedélzeti komputerének is adhatnék...*

A sofőr arca megrándult. Arc kifejezése élő megcsúfolása volt mindannak, amit az ember mosoly névvel illethet. Rövid és gyenge grimasz volt ez, amit mintha a gúnyos mosoly, a szadista vigyor és az elégedett bólintás maradványaiból raktak volna össze. A *matik* néha csináltak ilyeneket; a maguk gépies módján valahogy elégedetté tette őket, ha zavarba hozhatták az *igaziakat*. Sermengroht igyekezett figyelmen kívül hagyni ezt, és elszántan a Rochard Művek bejárata felé indult. Nem gondolt semmire, csak a feladatra. Megnézi. Megérti. Megírja. Bezsebeli az elismerést. *És ami vele jár...* Sermengroht azon töprengett, vajon meg lehet-e pénzben fizetni azt a rettenetes szorongást, amit a Rochard Művek épületében át kell élnie. *Miért félek én egyáltalán? Nevetéses! Biztos matifóbiás vagyok!*

Szinte maga előtt látott egy fontoskodó kis orvost, aki megméri a lázát, egy kis lámpával belevilágít a szemébe, és egy komoly bólintás után felírja a gyógyszert. *Tessék, uram, ez a matik ellen van. Naponta háromszor, étkezés után...* Sermengroht önkéntelenül is felnevetett a saját viccén. *Matifóbia*, kuncogott. *Micsoda ostobaság!*

Hirtelen azon vette észre magát, hogy hangosan felkacag, és megtöri vele az épületben uralkodó csendet. Zavartan elhallgatott. Meglátta, ahogy egy lány hátrafordult, és ránézett sötét színű, fénytelen kísértetszemével. A nőnemű *mati* egy rövid pillanatilag méregette Sermengrohtot, majd egykedvűen – ha ember lett volna, azt lehetett volna mondani, hogy unottan – visszatért az újságjához, amit addig olvasott.

Sermengroht undorodva rázta meg a fejét. Még nem is látott ilyen fiatal *matit*. Ez a lány szinte még gyerek volt... És mégis, a tekintete semmi-lyen nem különbözött felnőtt társai tekintetétől.

– Mister Karl Sermengroht? – szólította meg egy barátságos hang a háta mögül. Sermengrohtnak sem kellett megfordulnia ahhoz, hogy tudja: végre egy *igazival* beszél. Nem is kellett csalódnia.

– Dr. Francis Rochard vagyok – mutatkozott be a kövérkés, és alapvetően jó kedélyűnek látszó igazgató –, már nagyon vártuk magát! Nocsak – jegyezte meg hirtelen –, maga nagyon sápadt. Mi baj, nem ilyennek képzelte Frankenstein doktort?

– Kit...? – törölte meg gyöngyöző homlokát Sermengroht.

– Hát engem, a szörnyek atyját – mosolygott rendíthetetlenül Rochard doktor –, vagy nem tartják sokan szörnyeknek a *homo novust*?

– Oh... – Sermengroht idegesen felkacagott – dehogyis... Csak tudja, ott... az a lány...

– Karenre gondol? – intett a lány felé Rochard – Érttem már. Még nem látott kiskorú *novust*, ugye? Ó az első, aki még nincs tizennyolc éves. De nem az utolsó, erre mérget vehet! Tudja egyébként, hogy mióta feltaláltam a *novusokat*, harmadára csökkent a bűnözés?

Sermengroht hirtelen megértette. Hát ezért... Nem végeznek ki senkit, nincsenek börtönök, hanem átalakítják azokat, akik nem férnek bele a társadalomba. Sermengroht biztos volt benne, hogy ez történik. De vajon milyen szörnyű bünt követhetett el az a fiatal lány, hogy ezt a kíméletes, de a maga módján rettenetes büntetést kapta?

Mintha álmodná, olyan kábán haladt a vidáman, büszkén magyarázó Rochard doktor után. Csak fél füllel hallgatta, ahogy a modern Frankenstein bevezette az első terembe, ahol az előkészítő kamrák voltak. Csak homályosan látta a villamosszékhez hasonló ülőhelyeket, ahova az átalakítandó embert ültetik. Látta, bár később nem tudta felidézni magában a rengeteg sebészgépet, a homloklebeny-műtéteteket, az ultrahangos kezeléseket.

– ...a beavatkozás teljesen fájdalommentes, mellékhatásai nincsenek. Három nap alatt az esendő és boldogtalan emberből tökéletesen új lény válik. Új világhoz új ember kell. A *novusok* sokkal életképeesebbek, mint az *igaziak*, nincsenek bűnöző hajlamaik, tisztelik az életet. Azt kell mondanom, tökéletesebbek nálunk.

– De doktor Rochard, az ég szerelmére, hiszen ezek... – Sermengroht még idejében lenyelte a „*mati*” szót – a... a *novusok*... Maga tényleg szörnyetegeket csinált az emberekből, mert egykor igazi, élő emberek voltak! Hogy tehetett ilyet? Sokszor néztem már az ő szemükbe, és tudja, mit láttam?! – Sermengroht abba hagyta a kétségbeesett, zilált hadarást. Rochard érdeklődve, minden sértődés nélkül mosolygott rá.

– Nos, mit látott? – kérdezte csendesen, szinte atyai szeretettel.

– Semmit! Csak a nagy francos semmit! Ürességet! – csikorogta Sermengroht. – Maga kiírtott valamit bennük az ultramodern műszereivel, talán kiégette a lelküket, vagy tudom is én, mit, és helyette gondolkodó automatákat teremtett!

– Ó, dehogy... – Rochard elgondolkozva nézett maga elé; semmi sem zökkentette ki rendíthetetlen nyugalmaiból – dehogy... ön, kedves Sermengroht úr, azért nem látott semmit a *novusok* tekintetében, mert nem tudja, hogy mit keressen. Ön csak azt látta, ami *hiányzik*, de nem vette észre, ami viszont *ott van*. Ma-

ga, mint az *igaziak* jelentős része, retteg a *novusoktól*, pedig ők sosem bántottak senkit. Talán Karen ijesztette meg ennyire?

Sermengroht egy mérges „Nem!”-et akart kiáltani, de még mielőtt kinyitotta volna a száját, rájött, hogy a dokinak igaza van. Nem szólt, csak lassan bólintott. Aztán összeszedte magát, és csak ennyit kérdezett:

– Mi bünt követhetett el az a gyerek, hogy ilyen szörnyű büntetést érdemelt?

Rochard doktor ekkor tényleg elcsodálkozott, de csak egy másodperc törtrészéig, aztán olyat tett, ami komolyan megbotránkozta Sermengrohtot. Tudniillik Rochard kacagni kezdett.

Egy teljes percig hangosan csuklott és fuldoklott a nevetéstől; mély, kellemetlen kacaja szinte fizikai fájdalmat okozott Sermengrohtnak. *Ez az ember örült...* Végre összeszedte magát, és könnyeit törölgetve fordult a döbbenetben néző, megbotránkozott újságíróhoz.

– Jaj, ne haragudjon, kérem! – kuncogott Rochard –, de azt hiszem, tökéletesen félreértette az egészet! Tényleg azt hiszi, hogy a bűnözőket alakítjuk át *novusszá*?

Sermengroht most volt csak igazán összekavarva! Felkészlült az ellenérvekkel egy ilyen büntetésfajta létjo-

gosultságával kapcsolatban. De már abszolút semmit sem értett.

– Azt akarja mondani nekem... – küszködött Sermengroht a szavakkal –, hogy a *novusok* egyszerű állampolgárok, akiken kísérleteznek?

– Abban igaza van, hogy majdnem az összes bebörtönzött emberen végrehajtottuk az átalakítást, de korántsem kényszerből. Ők maguk kérték. És amikor láttuk, hogy a módszer bevált, egyre többen jöttek, és kérvényezték, hogy operáljuk át őket. Csökkent a bűnözés, amint azt már egyszer megjegyeztem, és tudja, miért? Mert egy *novusnak* soha még csak eszébe sem jutna, hogy megszegje a szabályokat! Igaz, hogy kíméletlen törtető, de mindig a legalitás határain belül.

– Miért... – kezdte Sermengroht, de nem bírta kimondani a kérdést.

– Miért önként? – Rochard doktor sokatmondóan pislogott Sermengrohtra. Nagyon egyszerű. De talán ezt ne itt, az átalakítóban beszéljük meg. Menjünk az irodámba.

– Nem! Itt akarom végighallgatni! – vágott közbe Sermengroht. Attól tartott, hogy egy kellemesen berendezett, napfényes irodában szem elől fogja téveszteni a lényegét, ami az átalakító helyiségben annyira kézzelfogható volt. Maradni akart.

– Ahogy gondolja – vont vállat Rochard –, de akkor is azt javaslom, hogy üljön le.

Rochard rámutatott az egyik átalakító székre, és látva az elsápadó újságíró arcán a borzalmat, ismét nem tudta megállni, hogy el ne nevesse magát.

– Ne gyerekeskedjen már! Semmilyen szerkezet nincs bekapcsolva, nem lesz semmi bántódása. És különben is, nem úgy megy a dolog, hogy leül az ember egy székbe, és *novus*-ként áll fel! Ez csak előkészít... Hiszen már elmagyaráztam! – Rochard addig mondta a magáét, amíg Sermengroht tényleg elszégyellte magát, és gyorsan behuppant a kipárnázott székbe. Szó ami szó, nagyon kényelmes volt. Egy kicsit talán túl kényelmes is.

– Tehát, mi is az, amit az ember kutat évszázadok óta? Nem az emberiség, az egyéni ember! Hm? Mit gondol, mi az?

– Hát... – Sermengrohtnak egyszerre rengeteg minden jutott az eszébe. Anyagi jólét? Béke? Nyugalom? Idő?

– Boldogság – jelentette ki Rochard doktor –, a boldogság. És maga szerint boldogok az emberek?

– Nem hinném – ingatta a fejét Sermengroht –, legalábbis nagyon sokan nem azok.

– Na látja, hát ez az! És, Sermengroht úr, én orvos vagyok. A beteget meg kell vizsgálni, aztán meg kell gyógyítani. Régen az emberek egy része meggyógyult magától is... már ha a boldogtalanságot betegségnek lehet nevezni... Tudja, a mi világunkban nagyon keveseknek van idejük arra, hogy rendbe szedjék az életüket, a lehetőségeikről nem is beszélve. Röviden szólva, a XXI. század emberének nincs esélye a boldogságra – Rochard szemében büszkeség csillant fel –, de nekem megoldást *kellett* találnom. Ezért teremtettem a *homo novust*.

– És a *novusok* boldogok? – csatant fel Sermengroht. Ne akarja nekem bemesélni.

– Én nem *boldog* lényeket teremtettem – ismerte el Rochard –, csak megszüntettem a *boldogtalanságukat*. A *novusoknak* nem kell boldogság... Nincs rá igényük. Ugyanúgy, ahogyan a legtöbb érzelmre sem, amelyre a mai világban egyébként sincs idejük az embereknek. Új világban élünk, Sermengroht úr! Be kell látnunk, hogy milyen környezetet teremtett magának az igazi ember, abba ő maga már nem illik bele. Saját hatalmunk kinőtt minket, ezt minden értelmes lénynek időben be kell látnia. Az evolúció törvényei szerint itt az átalakulás ideje. Új világba új ember kell... ezt is jelenti a „*homo novus*”. Új ember...

– A *novusok* nem emberek – csatant fel Sermengroht. – És maga hogyan számol el a lelkiismeretével, Rochard doktor? Tudja, hogy milyen gyorsan hódították el a *matik* a teret az igaziaktól? – Sermengroht már nem is fárasztotta magát a „*novus*” szóval. – Nem képzelheti Istennek magát, aki egy új fajt terem! Ez... ez... abnormalis!

– Talán az – vont vállat Rochard –, de az evolúció sok eszközt használ fel a változásra. Felhasználja teremtményeit is, minket, *igaziakat*, ahogy maguk mondják. Találmányommal én magam is eszköze vagyok annak az erőnek, amit nevezhetünk evolúciónak, gondviselésnek, vagy akár Istennek is...

Sermengroht nem kapott levegőt. Rochard szavainak rettenetes, ólomsúlyú igazsága sárba tiport minden általa elismert értéket. Nem tudta, nem akarta elfogadni Rochard elveit. Mégis, fogalma sem volt róla, hogyan mondhatna ellent. Egy pillanatra feltűnt az elméjében Karen arca. Hiába volt a teste fiatal, döbrent rá hirtelen. A *novus*-lét időtlenné tette a tekintét. Olyan mindegy volt, hogy gyerek

vagy felnőtt; *homo novus* volt... Sermengroht nagyot sóhajtva megrázta a fejét, mint aki elfogadja a vereséget.

– Mondja csak – szólalt meg Rochard, megtörve a kínos csendet –, maga boldognak érzi magát?

Sermengroht erre nem tudott felelni. Végiggondolta, mennyi mindent érzett azóta, hogy belépett a Rochard Művek kapuján... hogy mennyi mindent érzett azóta, hogy felnőtt... hogy megszületett. Nem tudott olyan sok boldog pillanatot felmutatni, mint szeretett volna.

– Nem – rázta meg a fejét –, nem. Gyűlölöm a mai világot, mint a legtöbben. Nem szeretek itt élni.

– Szeretne hazamenni, Sermengroht úr? – kérdezte csendesen Rochard.

– Hova is mehetnék én haza? – mordult fel Sermengroht ellenségesen, de ahogy Rochard doktor magabiztos mosolyára pillantott, és felfogta, hogy a doki mit is mondott neki, ellágyultak az arcvonásai. Hazamenni? Elvégre nem ez mindenki álma? Persze, hogy szeretné, de ki teljesíthetne egy ilyen kívánságot?

– Igen. Jó lenne – bólintott bizonytalanul, majd megerősítette hangosabban is. Mielőtt Rochard elfordított volna egy kapcsolót a szék karfáján, még megkérdezett valamit.

– Fogok emlékezni valamire is a múltamból?

– Hát persze... De azok nem az ön emlékei lesznek.

*

Sermengroht kinyitotta a szemét. Rochard doktor arcát látta maga előtt. A felismerés nem okozott neki különösebb meglepődést; tudta, hogy őt fogja látni. Felállt a székből, és óvatosan végignézett magán. Mindent rendben talált.

– Hogy vagy, Karl? Hogy érzed magad?

Sermengroht gondolatban végigszkennelte a testét. Ismét ugyanarra a véleményre jutott.

– Minden rendben – felelte határozottan –, nagyon jól vagyok.

– Akkor nem is tartanálok fel tovább... biztosan rengeteg dolgod van. Meg kell írnod, amit itt láttál, nem igaz? – kérdezte Rochard cinkos mosollyal.

– Dehogy nem – Sermengroht bólintott, majd hozzátette: – Akkor a viszontlátásra. És köszönöm.

Az épület, Rochard búcsúintése, és Karen kísértetszeme mind-mind elmosódott Sermengroht mögött, aki kilépett az üvegajtón, és alaposan körülnézett a zümmögve működő nagyváros-óraműben. Maszkosított arcvonásai gyenge félmosolyra húzódtak.

Kifejezetten otthon érezte magát.